

Postri negru, gā q̄ite) elementi puri s̄t in uno & in excellenti
grī: q̄s n̄ poterū vinci ralit̄ a nali alio, q̄ ē in q̄dam remissio-
ni intentione iorū neḡ Chamalior in puro aere, neḡ Salamandra in
igne puro, neḡ in aq̄ puro pycn, neḡ arbore in terra pura, s̄t
in spaciis, ut iam n̄ puris, ino temp̄ mixtis digeritum, uiuunt
s̄p̄r̄ uuentia.

Quare eo q̄ nario debet uiuens aliendo mori,
eo ipso qd nutritiū? Nam, nequitate mortali debere a-
liendo mori eo ipso qd nutritiū n̄ in necessitate metua, aut physica. Si
huiusmodi posuit in ira afflictua sua S. Iohannes L, et negrua S. fr̄. Nam
ē gā q̄libet alimentū prius corrumpit, qm̄ exortatio in subiam a-
lit̄: qd̄ dicitur sit q̄ies alioq̄ ali opportunity alit̄ n̄ illud corrumpere:
qd̄ moralit̄ fōri n̄ pot qd temp̄ & in p̄p̄sum uincat nutritiua uis,
et numerū uincat; atq̄ ēt moralit̄ fōri n̄ pot qd temp̄ sciamper
aplicatur medicamentum ap̄sum / q̄ntum detrit̄ ad uim nutritiua re-
taurandam: qd̄ moralit̄ recessum ē qd̄ ex uī ipsius nutritiū nutritiū a-
liendo alio n̄ ē tñ physica nariam, gā ne ita n̄ pot qd̄ nutritiua ita
ēt lata, ut intra uires nā n̄ detrit̄ multum q̄ restituī pot, s̄t enī de
facto erat (in fōri sua) fructus ille arboris uite; qd̄ ex nutritiū nu-
merū estī moris nequitate physica, seu q̄ nam in uincibili, & a fortiori
neḡ nequitate metua.

QVIJ 2^a

DE ALTERATIONE.

Mūlū et alterū s̄p̄t̄ artū, in 1^o querit̄ qd̄ sit̄ et qm̄ sit̄ Alterū; in 2^o agit̄ de aliq̄b̄ in sp̄ Alteroib̄.

ARTIB 163

DE QM̄ SIT̄ ALTERO?

Quare 2^o qd̄ sit̄ Altero? Altero ex iii mōj ita dicit̄ ab eo qd̄ subū redacti accentuū alterū, ideo qd̄ h̄c sumpt̄a digitri. Mōj ad q̄item, qd̄ sit̄ p̄ laic p̄duoī, s̄ intentionem, qd̄ sit̄ p̄ remissioē s̄ intentionem ultimā. H̄c ut̄ sumpt̄a in ordine ad generac̄m librale diff̄it̄ ab art̄i 2^o de generac̄e aij 4^o t̄x 23. Nutr̄i in passionis tr̄s aut̄ medijs, remanente ead̄ subū sensibili. H̄c diff̄inioē fuit̄ pena d̄s. R̄b. i. S. Mauro, S. Lemery et alij; nihilominus S. An̄r̄. rigorosa Altero ita diff̄it̄. H̄c ad q̄itate alterius corruptiū, ex hanc diff̄inioē cōp̄onit̄ aliud ē in q̄ida articulæ explicatione, bām t̄i p̄ ordinē ad corruptiū et generac̄e librale; qd̄ enī signū ab igne alterati, calor introduc̄it̄ et cōp̄aens ad fiam ignis corrumpit̄ q̄s, et dissipat̄ sālōneas sicut h̄c p̄ corrumpi- tr̄, et generat̄ ignea: qd̄ sic zohari p̄mut̄ tr̄s mā. Cād̄ diff̄inioē Altero. qd̄ uō imp̄olū p̄t̄, qd̄ ad hanc ē illa, ut tali sumpt̄a mediuē et via est salit̄, rugiante alit̄ t̄i et p̄na rugnat̄ via et medium.

Quare 2^o qd̄ Altero sit̄ irrupta morulū aut̄ t̄y
q̄sumua: hoc ē, qd̄ ignis signo apliatur p̄ducat in signo
calorū p̄cia et singula iustitia q̄sumua, an et si cōst̄ et gescat f.

¶ alij instia? tenet hoc cum S. fir d'z no 52, § 5. sententia
Papio, & Thysius alijus, q' citat S. Rubinus, & Mag. Soi in metha
d' 46. h'c d'z. Probant l'g' q' alij ignis aphaeas undiq' fabi' horae,
et magna, eam inita oculi 3umeret, aut. adfaceret integrum, et
inclusus; hoc ergo sum: q' maius p'bat, q' pli. Et initu oculi initia g'm
& inservita in grotori habe, nam initu oculi p'currit ad p'z au-
g', fab' u' 3'f'at t'n' paucis p'almis atq' vi 2' iusti p'ducit ignis calo-
rem in 2' fabi' sup'ficie: q' in 2' p'ducit in 2' int'orium, & de
de religijs: q' initu oculi p'ducit in 2' fabi' fabem' 3' 3'f'ic'.

Patri nando l'ain maius & leg'lam eius, ad p'co'
Hoc z' nando supponit, sicut en' supponit q' con-
tinu' p'manu' p'ponit ex in'visibili; deinde supponit et q' q' r'nia
et auctia' instia temporis tui ignis ihu' p'ducens illo calorest sicut
alio aliud effter p'ducens calor'um ipsorum, & q' ignis p'z cum ca-
lorum p'ducim, ita p'ducat 2' iusti, ut situs eum p'ducere n' potuerit
ad maius & min' actiuitate, q'm h'c, & limitatione h'c, ut p'ce bruci
limitata. Inde e' q' s'one, & n' p'mulac' calor'um p'ducat, et q' d'
ad h'c habem' n' illam' miti oculi, & s'c' initu oculi leuis p'co'
p'currit, q' min' actiuitate h'c ignis ad p'ducendo calor' in passo,
q'm h'c ad motu' sc'ale p'ducendo in p'atio; & demus q' d'
continuum p'manu' p'ponit ex in'visibili'us, & temp'j et ex
ilis s'c' inst'antib', ad h'c nato leg'la.

Ad p'coem. Hoc z' data mi & mi' nando ca,
q' resat p'endendum, quod gr'ij abij regrantur
ad introducim' p'z ignis h'c en' arguentib' n' dum fuit n' u'la'rum: q' si
in singulis inst'antib' p'ducatur calor nouus, & s'c' s'c' initia' miti oculi;
ad h'c n' sufficiat ad sicut ignis ad q'm regn' p'z calor ut est, id e' calor
in s'one. Deinde h'c s'one p'ducat ignis calor in s'one, ita s'one
h'c aliunde frigido destruit p'z ex calor'is gr'ib' q' illa agreduntur:

22

jo hinc et ē qd n' tam rōo īsumat̄ gab, aut ēt̄ alijst̄ sita, qd̄
qz̄ rōo stra, quē n' sit̄ s̄t̄ īria labri: fānd̄ qā ignis deforū ap̄t̄as̄
n' m̄ vī lā sup̄st̄ p̄duat̄ alrem. qd̄ adys̄ in hac lā dor̄ alij̄ p̄uz̄ j̄-
ne, et tunc hac ignea pars p̄ducit̄ labr̄ in dā sup̄st̄ ad intra,
et sic de ceteris ne f̄ dor̄ aō in alrem, et p̄urum accens̄ p̄ducit̄
alid̄ rāl̄it̄ idemq; en̄ qd̄ qnd̄ ignis ap̄ficiā p̄lueri tormentario in
longam lineam posito, tunc successe, et p̄ motum luti ledem p̄duat̄
ignis caloris, in dā p̄lueri trax̄ qd̄ ignis p̄duat̄ alrem īrme
ad huc n' bē īserit̄ leḡla illa.

Lubant̄ 23 qā plaq; ī gen, et si habem̄ grauitatis p̄du-
cat̄ grauit̄ īrme, habem̄ breui ſtam̄, qd̄ ē s̄ experiam.
Deinde f̄ illas solidoru īrr̄ de corporum p̄dueret̄ īrme ſorum, tunc
ſit atq; a nge uideras̄ male iſtu, p̄pereamus ſorum, qd̄ in ſum̄
ē: qd̄ ſtereo n̄ ſit̄ īrme, qd̄ morul̄ interiect̄, ſtru augmentat̄
et alrectio. Nego zām ſchām ex iſt̄ ſum̄, et illas ſu p̄p̄o, max̄
ex reſiſtentia et reac̄t̄e habet̄ deſtruent̄ pl̄i grauitatis gr̄as, qd̄
w̄t̄ diffiſata reſiſt̄ minus, et euincit̄; de ſpecie aut̄ ſoni dicimus
iam trāt̄ de ſhā ad ſuū auditus, et ipſum aurum undat̄ mo-
tu tremulo ad aures agitatum, et ideo tardius accedere, in ſoape a-
ventu retardari eius adiungim. Tant̄ in augmentaciō, et abreactiō, deo
qd̄ morul̄ p̄duat̄ ſubia, qd̄ ad huc p̄ regnunt̄ diſpoſit̄, quā ſuces-
ſive, et ſum̄ inordiuant̄, atq; huc diſpoſit̄ inordiū ē ipa ſte-
rad̄: qd̄ ſtereo ē ſum̄.

Indendū ē qd̄ ſit̄ ſtereo ſum̄ ſum̄, et n' p̄
morul̄. Ido, qd̄ dum ſingit̄ ignis quidam, et la-
tore n' p̄dueret̄ in paf̄o, bic f̄ adhuc ē de ſe in au lā ſum̄ p̄duare
labr̄ ſuū ſum̄, ē p̄ca et ſa maria, et p̄inde illa p̄duat̄; ſi
quā, qd̄ illi deet̄? qd̄ id̄ m̄c̄ id̄ ſum̄ facit̄ id̄ ſhā, qd̄ ſi ideo
ignis ſadum illa ſum̄, et hanc ſum̄ qd̄ p̄ morul̄ p̄duat̄ labr̄,

septi qd' qd' abesse passum eius magnitudine, n' in aqsi tempore
sumit, s' hanc ignis ead' imponeat monas; secula efa, qd' n'ex
istit, s' ex multisq' alio iam affigata aperte sumit hanc habe.
septi deinde qd' ignis int' lumen inservit, q' calore' eductum et invi-
tans lumen, q' viuum ducit, operat q' plurimis quingentis inservit, xii
arithmetica illam monas solaris hoc aut' e' ab hominibus namque
nario, et n' liber operari; immo iam tali tempore intermedio nec su-
pam ignis remaret, nec apud gravitaret, sed suspensus est in
aere. Tatemur qd' motus alterius n' est itinarius id est p-
petuus ut dolet Philo, immo qd' aliando apud n' gravitat, ut in
centro, at uero dum apud gravitas, gravitas itinaria est.

Quatuor 3^o si re' aq' enchytria huc debetiam sphera
activitatis, et qm' uita illa queritur. Dico 2^o re' a-
genz' huius huc debetiam sphera, id est latitud' n' activitatis, ut q' ad
scalam extensioem patet, q' h' latitud' et latitud' ee' qd' scilicet que-
rari; neff' et ignis alescit, nec illuminat lucerna, nec bombarda au-
ditur, nec q' globum emittit in oem uisum: qd' si illa in tota hemi-
orbem diffundit lucem, hac est illius sphera, et maior s' est deoq' in
aliam orbis p'iu' n' addit' luc' sua, dum s' haec p'iu' e'. Unde
si vestig' aliq' sp'iu' aer extenderetur multo longius, n' illuminari-
ret' a sole, ut b' probat P. Alciat' lib' 4^o q' e' 3^o q' 3^o certum est.
Anio aut' hac p'at qnd' dicit' ad in n'rum, ditemus de luc', de dore
etiam ad lib' de soli.

Dico 2^o leges niale seclusi' impeditur, agit un-
deq' uerbi oem correspondiam, et in oem aq'sitit,
pat, q' alenta lucerna in medi' domus n' longius, aut intentius luc'
emittit in uno' qm' in aliu' angulu, nec in uno' qm' in aliu';
et en' aq'si uirtutib' uerbi q'q' p'iu'; scilicet ignis alescit, dor
emittit, audiatur sonus etiam. Dico 3^o Secundus impeditur,

et regulis nō differentib; et agens nō agit in eis et sphaera
a semper, ita ut in eam per alios efficiat cuius dicitur ab illo et
alio sphaera a centro, piet sibi in luce lampadis in ignis calore
est. Sicut ergo est agens nō dicatur sibi sphaera, et vix illa
nō operari in istum, nec exā operari.

Dico 4^o. Et agens nō, scilicet impedimentis agit
uniformiter distantiā intra sphaerā sphaera est et
alio agit uelut oī, pī et alio distante, qd scilicet in palmo uelut ori-
ent, atq; in palmo uelut occidens, at nō agit in 3^o distanti-
a palmo, qd in 5^o: hoc ab experientia iustificatur, sed dicitur et agens
agit uniformiter distantiā pī uelut in ueritas proportionalem tunc tri-
productū, pī spatiū, an pī alijs et certas? Iūm tenent alijs optici
qd pī alijs et certas? Id quoniam ī tenendo, Probatio pī alijs sit
pī alijs et certas, qd ī Alteratio, Probo tamen, qd nō ab ipsius
Proposito potest alijs alijs, quae nō sī alijs et certas, ac infinitas ali-
as proportionales ī tenendo, qd nō ab alijs potest ī tali signo, qd in alijs
eius pī certa, et alijs productū, et qd ī pī alijs alijs pars productū sibi et sibi
certa, et alijs qd ī

Dico 5^o. Efficiens inha suam sphaerā semper in distan-
tiam rām seruit magis, nō tñ arithmeticā proportionē
seruata, sed Geometrica, id ē si luminosum in iūm primum spatiū distan-
tiam debat huc grās sexdecim, nō legi qd in 2^o diffundat quindecim, et
in 3^o duodecim est, nō qd in 2^o quindecim, et in 3^o quindecim,
seruata semper eadem arithmeticā proportionē, sed sed legi qd in 2^o diffundat
minus usq; et in 3^o ad huc minus est, igit qd semper alijs
minus, Itat experientia plausim, qd īo Geometrica, et nō arithmeticā pro-
portionē placit sum ex nullo fundi, qd oppositum pī facit, tunc qd pro-
portionē arithmeticā adeo uniformis semper ab illo prior intellēcio ipso et
posticio pīvenire potest, ut mōs sibi, sum deniq; qd arithmeticā



computatio apponit opinionem de indistibilibus, qm n' legimus.

Quod est 4^o, qm leges in sua sphaera o-
perari, qm operari in nraum? In se dico. Alio
est difficultas, alio en' dilatant, qd sol producit solum sibi itinorum, et tunc
hoc la' facit 2^o a' 2^o a' etiam, sicut f' ignis respectu calor, qm
raum illud lumen agens subtile et terrat irte: Et si supponunt, qd una
alio pot' malit' le' solo in me aliud prodire efficiet, aut magistr' capere,
hos en' illius subtil' est proprium. Atq' dicunt, qd illi gravitas lucis, et caloriz
potui in me et principalius ab illa in subtil', et illi in subtil' unum ab aliis,
et sic p' h'g'z' rale operari in nraum ~~terre~~ suam sphaeram, non
ad ex' ilam: vnum hoc uide in intelligibile p' in physica procedimus.
Dicendum est qd, solum a sole diffundi et efficiunt per me calor et ignis, et
sicut diffundi calor et a nostro inferiori zore, doorem uo diffundi et
euaporem subi' doceferi, frigus aut' semper in partibus aquar' et aeris tem-
peratus, et tandem impulsu' p'fectu' impulsu', n' produtore aliun impulsu',
et successu', et paulatim decrescentem perire, retinetur qd diffagi ut
iam saepe aliis ostendimus. Artus 2^o.

D aliquibus in sc' Altimis.

Ad duplex sp' Altissimum ventiana superest; nam subtil' pot' feri
dorcam, seu attenuatior alterum quadruplicati; 2^o p' Reflexionem, 2^o
p' Antireflexionem, 3^o p' Reactionem, 4^o p' Paritatem, et Dentatio-
nem; In his n' levia restituenda uenient dubia, et mathematica. his
p' restitu' phisica brevi resoluimus. Supponendum est, acim Altissi-
mam esse trigliam, Directam, Reflexam, et Refflexam: Directa est illa qua
p' linam rectam semper h'c magis et magis longata a priori suo, qd di-
cub' angulum efficit et minimum, sic sp' ab obto, Lux a' se, ergo
via in centrum deorsum, levia p' sursum, directa semper a' rendunt
n' alit'.

naturi, ni impedimentum obset, q̄d si linea recta a tr̄ o q̄ ad trum digne
sit ea quid brevissima, ut sit ext̄a, et e matrem suam sp̄cium, et sonia
pedant suum centrum gravitatis q̄ ponit, et solitū recta, s̄cēm. hanc
hinc ē qd sedis impedimentis via postea tendat nālīt̄ aoe directo, alio
sine necessitate, aut talata illa anguis effarent.

Reslexa dicit̄ aō illa, q̄ tendens effigie, et impingens alienum -
judicamento, tunc p̄ eandem linam rectam in suum matus
priū reuertit̄, q̄q̄ p̄la ap̄quimenti itera in manū, lux clavis ab o-
palo itera in lumen, et oscula p̄sp̄ ab speculo itera in oculū; Resfacta
aō ē illa q̄ q̄ effigie ob impedimentum inventam occiat a linea recta,
quoniam si linea recta faciat, et deflectat in aliun trum ad quem, qn p̄t̄
q̄ eandē restabit linea rectam in priū suum, s̄t uenit̄ aliquā
aliā p̄m, angulum q̄p̄t̄ dilatet, quod autē dentis angusta, p̄p̄b̄,
et nonira, matrem suam relinquit, ut multa alia nō impinguentia.

Quarto q̄ 2. Unde quoniam maior q̄fatis intentio et effigie
in aoe Directa, Resfacta, et Reslexa? Resfacta 1. In tri aq̄j
Directa aliquido dat̄ maior intentio calorij q̄j, ut maior in humore esse p̄-
cusa, qm in ultimo uero, q̄a sit infelix calor, q̄ erat in mixto Lamine, ex--*
cessat, et prouocat fons a calore exst̄o, et ideo maior iam non calor ab aliis magis.
Resfacta 2. In Resfacta, seu Deflecta indirecta, aliquido et dat̄ maior inten--*
tio huic et calorij, sum q̄a aliquae exhalacēs calide, quod erant in mixto, a q̄ fit
Deflexio, excurrent, et constanter exst̄as deflectentes; tunc q̄a in Deflexione
p̄i ad quem alijs irzuper inuenient calidas exhalacēs, q̄q̄ ſumma, ma--*
*yorem laborem efficiunt.****

Resfacta 3. In rigore, et directa refactio, id est longe dat̄ ma--*
ior q̄fatis intentio, L̄ q̄a augmenti plura corporula ignea, ex--*
ilijs se, que amictis impedimentis excutata, et regressa sunt, et exalij, que reman--*
erant in eadem recta linea; q̄a apl̄s iam corporulis ignis fugant̄
*inde frigida corporula, et eorum frigus corrumpit, ac nouus calor producit.****

amagi calidij vi minus calidij, et hinc e' qd adeo intendantur calori, ut ignis sen
tientur, et quod plus offendantur ex hiis. Nam ipsam in ventre, quemque detri
ctio simili in sibi sit, ita qd est. Hinc reiecte manent pliis mœ et divisione
haec re, quem fieri est nam apud L. Mauri. Et. 1. qd. 33.

Quare 2. qd sit, Anstis, et qm facit Antiperistasis? Dic
2. Diffinitur Antiperistasis? Intentio unius cibarij ad fo
mentam alterius cibarij tamq; est, qd cum diffinito, summo parci
mento n' sumat rigore, et quecumq; infra excitanda. Qd 2. Nam
n' sit sibi dari de puro Antiperistasis, hoc e' sapientem augeri
cibulantem frigore, et e' iusto frigore calore contrahente. Et hacten
Dico 3. Antiperistasis la, et magis qd si multiplex e', ad duphem in
ducit potest eis; 2. qd ideo subtili calidum fit magis calidum qd
constantem frigorem, qd tunc n' excunt a subito exhalacio cibarum. Cibarum
frigore immutam, ita haec propinquitate, inter omnia regreduntur de
ferri, quae iam excierant, et deo cum puto exhalatio calidij met magis
calidum subtili. 2. qd cum exhalacio frigida faciliter et plures ege
diuntur in amicam frigus, et non regreduntur, subtili aut' habens ex
halacion cibarum ab qd mixtura frigidarum, et qd mini mixtura, magis
cibarum sentitur, quam qd maius, id qd portione habita id dicend de subtili
gido, qd frigantibus calor.

Collige hinc 2. calorem Antonaci maius et treme, qm
adire, qd si treme res calidas appetitus ad manducandum,
id deo e' qd adhuc maior calor n' sufficit ad resistendum nimio frig
ori extero, qd magnum adeo esse sit, ut extinguatur calor interius per
parua nix diffundatur nimio calore solle, at faciliter a frigida aqua.
Rheges 2. ob sic d' e' qd puseales esse calidores treme, p' tate frigidiorum,
et aliis calorem qd p' tate in calorem, hinc et qd ferue, et ali exportata
frigoris scitius, qm exportata frigori, scitius qd p'p' ad aliam, rati' aut?
ear cibarij frigore n' excunt exhalacio cibarum, ea est, qd extinguuntur

25

et pari praeferant existimare, sicut contra a labore aperientur. De his unde
nihil est plausus B. Mauri ad hunc, et apud B. Lemery anno 3^o d^o 5^o
q^o 3^o

Quare 3^o quid dicunt de Graecis et de Persis? Dicent
Cum est L^o Persis duplex e^r, T^o actus e^r loca, ut qd^o
passum aliquid producit, qd^o minuit vires agentis, et a^e illo expellit. 2^o
e^r Negritus et frustis, ut qd^o unum p^o suam tantum exiam in ludo pro-
culat qd^o aliud t^o n^o existat, s^olate natu^r, ut una quantitas qd^o alia
in ludo s^o L^o ne^r etiam diuinitas, ut negritus qd^o natu^r, afferat
qd^o dicens uita. Dicendum 2^o Nullus p^o negritus p^o n^o, negritus negritus negi-
tore in s^olate in actio sua exire iusti, n^o u^r in t^o qd^o n^o existit, p^o qd^o
qd^o iam n^o existit, tunc negritus producere, negritus postulare iam, negritus subjectum in-
formare p^o. qd^o iam nullo modo p^o re^r hinc. Dicendum est 3^o Cum mai re-
sponsa actua p^o stare p^o min, v^o o mai d^o s^o tare p^o min actua,
hinc et difficultate calor est actiuor aliis, et t^o frustis expellitur, et qd^o u^r si-
c^o et minimae actuitatis, et t^o expellitur difficultas qd^o non impo-
q^o est magis restitutum frustis, n^o u^r temp^o magis altuum, nec et.

Dicendum 4^o, qd^o qd^o ille, que ab aliis corruptim hinc oppo-
nuntur p^o p^o tui^r s^o, et hoc sursum vocatur. Dicitur p^o mi-
si^r et opponuntur me subi^r aliunde incapacis talium gladium expel-
latur. Priscus qd^o? horum sunt ali^r B. Mauri in metha d^o sa n^o
47, Dicendum 5^o est L^o am^r am^r et B. Mauri t^o 2^o qd^o 29 §^o Priscus.
q^o qd^o labor specialiter res ipsius frigori, et n^o migradini frigori id specialiter re-
sistit calor, et n^o abedit qd^o calor, et frigori n^o sui, et propria frustate oppo-
nuntur, n^o u^r contrariata labor, et hoc subi^r.

Priscus, qd^o subi^r de se n^o est incapax plurimos simus gladiatu^r:
qd^o id frigori et aborem n^o admittit. sit qd^o ipse in A. app-
nunt, n^o u^r qd^o ille si incapax, alter ipse est incapax ille, et alterum
capax? Lugdunum aut illa in se exinde via sua, et n^o est alibi cui, et